

ŠEDESÁTINY STANISLAVA ŽAŽI

Šedesáti let se letos dožívá, jakkoli to zdá stěží uvěřitelné, Stanislav Ž a ž a, docent ruského jazyka na filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně. Narodil se 14. 4. 1929 v Brně. Jeho mládí je poznamenáno léty druhé světové války, na jejímž konci, v roce 1945, neušel nasazení na nouzových opevňovacích pracích. V roce 1948 maturoval na reálném gymnáziu v Brně-Žabovřeskách. Veden zájmem o jazykové studium zapsal se téhož roku na brněnskou filozofickou fakultu, kde v roce 1953 ukončil studium oborů ruština—latina—řečtina. Ještě za studia se stal asistentem na katedře rusistiky, kde později, již jako odborný asistent, získal v roce 1966 (po znovuzavedení tohoto titulu) doktorát filozofie a v témž roce hodnost kandidáta filologických věd. V roce 1979 se habilitoval pro obor ruský jazyk a od roku 1980 je docentem. V letech 1973—1981 byl po prof. B. Novákovi vedoucím katedry ruského jazyka. V letech 1980—89 zastával funkci proděkana filozofické fakulty. Jako absolvent klasické filologie byl v letech 1986—89 vedoucím katedry starověké kultury filozofické fakulty UJEP.

Za svého studia na fakultě i později zastihl ještě působení našich starších předních odborníků v oboru slavistiky, obecné jazykovědy i klasické filologie — akad. F. Trávníčka, prof. J. Kurze, prof. V. Machka, prof. F. Novotného a dalších. Práce v seminářích těchto význačných lingvistů i hojné pracovní kontakty se staršími kolegy (J. Bauerem, R. Mrázkem, M. Jelínkem, A. Erhartem a jinými) měly vliv na zaměření jeho příští odborné činnosti, především na práci v oblasti ruské syntaxe v konfrontačním aspektu rusko-českém. Již v roce 1956 se autorsky podílí na 1. svazku sborníkové řady *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české*, Praha 1956, a záhy se stává spolu s R. Mrázkem a J. Bauerem spoluautorem první poválečné porovnávací skladby ruštiny, která vychází v roce 1960 jako 2. díl *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy 2.* (2. vydání 1966, 3. vydání 1979.) V dalším se Žaža zaměřil na různé problémy ruské větně-

členské i souvětne syntaxe. Tematicky s tím úzce souvisí i jeho výzkum vztahu syntaktické a sémantické stavby věty a souvětí k interpunkci. Těmto otázkám věnoval kromě časopiseckých studií i publikaci *Ruská interpunkce*, Praha, SPN, 1958, i svou kandidátskou disertaci *Problematika interpunkce v souvislosti se syntaktickou a významovou stavbou věty a souvětí v ruštině* (1965). Dalším předmětem zájmu S. Žaži je sféra větné modality, především jistotní, jejíž různé stránky jsou obsahem několika statí v odborných časopisech a sbornících. Habilitační spis Žažův má pak název *Sémantická a syntaktická stránka konstrukcí se slovesem byt/býti v ruštině a češtině* (1979).

Jako rusista se zájmem o širší problémy slavistiky se S. Žaža aktivně zúčastnil pěti slavistických sjezdů, a to v Praze (1968), Varšavě (1973), Záhřebu (1979) a Kyjevě (1983), přednesl i příspěvek na sjezdu v Sofii (1988). Vystupoval také na různých jiných konferencích a sympoziích a byl rovněž jedním ze spoluorganizátorů a aktivním účastníkem čtyř syntaktických sympozií (s mezinárodní účastí), která se konala na brněnské filozofické fakultě v letech 1961–1976 a jejichž výsledky jsou uloženy v pěti svazcích sborníku *Otázky slovanské syntaxe* (1962–1976). V roce 1976 byl jedním z hlavních spoluorganizátorů a účastníků bilaterální konference o aktuálním členění v češtině a bulharštině, pořádané na Univerzitě K. Ochridského v Sofii bulharskými a našimi slavisty (viz SP FFBU A 28, 1980).

Charakteristickým rysem Žažovy činnosti je snaha o sepětí vědecké problematiky s praktickým uplatněním dosažených výsledků. Od počátku svého působení na fakultě se věnuje se zaujetím pedagogické činnosti (v současné době vedle přednášek a seminářů z ruské syntaxe a diplomových seminářů vede i kursy latiny a staré řečtiny). Výsledkem této stránky jeho práce je např. autorská účast na rusky psané vysokoškolské učebnici *Orfografija, punktuacija i knižno-pis'mennaja reč' russkogo jazyka*, Praha 1979, a na její stručnější české verzi *Příručka ruského pravopisu*, Praha 1983, (obojí spolu s J. Jiráčkem a pražskými rusisty) a hlavně účast na sepsání vysokoškolské učebnice *Russkij sintaksis v sopostavlenii s češštkm*, Praha 1983 (s M. Kubíkem, V. Hrabětem, P. Adamcem a R. Zimkem), která byla vyhodnocena jako nejlepší učebnice Univerzity Karlovy za rok 1983. Spolu s J. Jiráčkem je autorem učebnice *Ruština pro veřejné pracovníky*, Praha 1977. Trojího vydání se dočkala jeho skriptová příručka *Paradigmatika a akcentuace ruského slovesa I* (Praha SPN, 1968, 2. vydání 1978, 3. vydání 1983). V současné době dokončil (spolu s V. Hrabětem, J. Jiráčkem, P. Adamcem a I. G. Miloslavským z Moskvy) rukopis vysokoškolské učebnice ruské morfologie.

Ve shodě s úkoly čs. rusistů se S. Žaža aktivně účastní práce Mezinárodní asociace ruštinářů (MAPRJAL): vystupoval na kongresech této instituce ve Varně (1973), v Berlíně (1979), Praze (1982) a v Budapešti

(1986) a na dalších konferencích národních rusistických asociací v ČSSR, NDR, PLR i v SSSR.

Je třeba připomenout i jubilatovu činnost redakční: je dlouhá léta členem redakční rady jazykovědné řady (A) Sborníku prací filozofické fakulty UJEP (několik let byl jejím výkonným redaktorem), od roku 1973 je členem redakčního kruhu (od r. 1986 redakční rady) časopisu Čs. rusistika a spolupracuje i s dalšími rusistickými časopisy (např. Russkij jazyk za rubežom, vydávaným v Moskvě).

Po celou dobu svého působení na fakultě se S. Žaža aktivně podílel na společensky prospěšné činnosti. Zastával různé funkce, je členem výboru brněnské odbočky Jazykovědného sdružení při ČSAV. Několik let byl členem komise školství při Jm KNV v Brně. Je členem české komise pro obhajoby kandidátských prací i jiných komisí. Z různých uznání, kterých se mu za jeho činnost dostalo, jmenujme stříbrnou pamětní medaili UJEP (1975) a čestné uznání SČSP za obětavou práci v mimoškolní výuce ruštiny (1978).

Obdivujeme jubilatův pracovní elán, jeho lingvistickou erudici a široký rozhled, zaujetí pro pedagogickou činnost a v neposlední řadě si vážíme jeho vzácných lidských vlastností. Vynikajícímu rusistovi, milému a skromnému člověku Stanislavu Žažovi přejeme do mnoha dalších let hojnost zdraví a nové pracovní úspěchy.

Jiří Jiráček